

Кинеско-америчко стратешко ривалство у Индо-Пацифику: надметање за регионално вођство

Драган ТРАИЛОВИЋ¹

Апстракт: Индо-Пацифик као регион од изузетног стратешког значаја последњих деценија постао је средиште ривалства Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине. Вођене својим политичким, економским и безбедносним интересима обе државе се боре за регионалну доминацију. Растућа економска, политичка и војна моћ Кине, као и њена амбициозна Иницијатива „Појас и пут“ којом се ова моћ пројектује у региону, али и глобално, доводи у питање дугогодишњу позицију Америке као водеће силе у Индо-Пацифику. С друге стране, Сједињене Америчке Државе спроводе своју индопацифичку стратегију, која подразумева одржавање регионалне хегемоније кроз обликовање регионалног поретка и јачање савезништава. Рад се бави концептуализацијом Индо-Пацифика, карактером, као и основним димензијама и покретачима кинеско-америчког стратешког ривалства у региону, дајући преглед његових (гео)политичких, (гео)економских и безбедносних аспеката.

Кључне речи: стратешко ривалство, регионално вођство, Индо-Пацифик, Азија-Пацифик, НР Кина, Сједињене Америчке Државе.

Увод

Стратешко ривалство Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине последњих година све више се јавља као централна тема бројних дебата и анализа које су усмерене на његов карактер, димензије и главне покретаче, али и на његове могуће импликације по глобалне међународне односе. Као окосница и средишњи регион ових анализа, а који је у центру ривалства Кине и САД, налази се регион Индо-Пацифика. Као жижа глобалне пажње, регион сведочи о појачаном ангажовању главних геополитичких актера у политичким, економским и безбедносним доменима. Ривалство између Сједињених Држава и Кине

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд, научни сарадник, dragan.trailovic@diplomacy.bg.ac.rs <https://orcid.org/0000-0001-9707-9867>.

Рад је настао у оквиру пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2024. године“, који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2024. године.

представља централни наратив у оквиру ширег индопацифичког геополитичког калкулуса, јер регион обилује конкурентским стратешким иницијативама које су одраз различитих визија двају главних геополитичких играча за овај регион.

Стратешко супарништво Кине и САД у Индо-Пацифику одражава супротстављене интересе и амбиције обе земље да успоставе доминацију, обликују норме регионалног поретка и обезбеде своје националне интересе у брзо растућем и стратешки важном региону. Дефинисано сложеном интеракцијом геополитичких, економских и безбедносних фактора ово такмичење одражава супротне визије регионалног вођства. Док се Сједињене Државе залажу за „слободан и отворен Индо-Пацифик“, Кина остварује сопствене стратешке циљеве кроз међународне механизме попут Иницијативе „Појас и пут“, Шангајске организације за сарадњу, Азијске инвестиционе инфраструктурне банке, али и путем асертивног деловања у Јужном кинеском мору.

Као одговор на растући утицај Кине, Сједињене Државе спровode индопацифичку стратегију која има за циљ очување регионалног примата и одржање међународног поретка заснованог на правилима, док, с друге стране, Кина формира синоцентричну, пре свега економску архитектуру у региону. Иницијативе као што је Квадрилатерални безбедносни дијалог (QUAD) и АУКУС наглашавају посвећеност САД-а јачању партнерстава и осигурању регионалне стабилности. Међутим, Кина ове напоре перципира као покушаје да се обузда и ограничи њен утицај, како у региону Индо-Пацифика тако и глобално гледано, а што две земље уводи у стратешки ривалитет у региону.

Структура рада је таква да је у првом делу најпре дат приказ постојећих концептуализација Индо-Пацифика као релативно новог политичко-стратешког концепта. Затим се у другом делу даје преглед најчешће заступљених погледа у литератури и објашњења карактера кинеско-америчког стратешког ривалства, да би се у трећем делу рада приказале основне димензије и покретачи овог супарништва у Индо-Пацифику.

Индо-Пацифик – концептуално одређење региона

Баш као што дефинисање граница других специфичних региона, као што је то на пример централноазијски, представља изазов због постојања бројних и различитих тумачења, индопацифички регион наилази на сличне потешкоће у успостављању универзално прихваћене, јединствене и прецизне дефиниције. Разилажења у дефинисању граница овог региона и његовом појмовном одређењу произилазе из употребе различитих критеријума и битних одредби самог концепта, било да се, с једне стране,

истичу чисто физичко-географски елементи или се користе политички, економски и културни фактори за обликовање његове дефиниције.

Дефинисање Индо-Пацифика искључиво на основу физичко-географских елемената представља непотпуну слику. Политички, економски, културни, безбедносни и стратешки фактори играју кључну улогу у обликовању његовог дефинисања, те се стога може рећи да су различити начини одређења Индо-Пацифика политички, односно социјално конструисани концепти настали из различитих перспектива са којих се он посматра. То је заправо концепт који активно обликују различити актери међународних односа, попут великих и регионалних сила, при чему њихова конструкција региона често служи стратешким циљевима и интересима, одражавајући динамику моћи и конкурентске интересе у региону, што резултира и различитим географским обухватом на који се концепт Индо-Пацифика односи.² Ужа тумачења се тако фокусирају на обод Индијског океана и југоисточну Азију искључујући западни Пацифик и делове Индијског океана, док шире верзије обухватају додатно и ове делове протежући географски обухват Индо-Пацифика од Африке до Америке (He 2018; Jędrzejowska 2023, 52–53; Kratiuk 2023a, 1–3; Le Thu 2020; Scobell 2020, 14–15; Wilson 2018).

Разграничење индопацифичког региона еволуирало је током времена, а под утицајем историјско-политичког контекста и регионалне геополитичке и шире друштвене динамике – успон Кине, раст значаја Индије и друго. Недавна транзиција термина са „азијскопацифички“ на „индопацифички“ одражава концептуални помак ка посматрању региона као већег, међусобно повезаног мегарегиона (Стекић и Лаћевац 2023; Sundararaman 2023, 11–13). Овај шири обим обухвата и поморске и копнене аспекте препознајући значај све веће интеракције и повезаност Индијског и Тихог океана, као и све већу улогу приобалних држава. Заједнички деноминатор у погледу географског обима индопацифичког региона и његове стратешке оријентације и суштинских атрибута јесу Индијски океан и Пацифик, замишљени као једна повезана област (Osiewicz 2023, 290). Додатно, реконцептуализација региона са „азијскопацифичког“ на „индопацифички“, у смислу његове функције, представља преоријентацију фокуса са економских (Азија-Пацифик) на питања регионалне безбедности (Индо-Пацифик) (Wilson 2018).

Концепт „индопацифички“ добио је политички и стратешки значај посебно од средине двехиљадитих година када је термин усвојен у

² На пример: Јапан и Индија у својим погледима на Индо-Пацифик деле заједничку афричко-блискоисточну осу, с обзиром на њихово ослањање на Индијски океан и Аденски залив, док Сједињене Државе у концептуализацији Индо-Пацифика имају већи фокус на Пацифик (Pelaggi and Termine 2023, 44).

америчком јавном дискурсу, али и у другим државама попут Јапана, Индије и Аустралије.³ Кина је за разлику од тога наставила да званично употребљава термин „азијскопацифички“, а који обухвата и Пацифик и Индијски океан, јер постоје значајна преклапања географског обухвата између концепта Индо-Пацифика и кинеске Иницијативе „Појас и пут“, имајући на уму њене копнене и поморске компоненте (He 2018; He and Li 2020, 1). Разлог због кога Кина није прихватила употребу термина „Индо-Пацифик“ лежи у томе што у њему види концепт који је експлицитно антикинески и који је усмерен на то да је спречи да постане утицајна регионална сила (Wilson 2018).

Према појединим ауторима, амерички поглед на Индо-Пацифик обухвата подручје које се протеже од Индијског океана до Тихог океана, укључујући значајне делове Азије и Аустралазије, односно Аустралију, Јапан, Нови Зеланд, Филипине, Јужну Кореју, Тајланд, Бангладеш, Брунеје, Индију, Индонезију, Малезију, Микронезију, Пакистан, Сингапур и Вијетнам. По њима, ово схватање је у складу са историјским перспективама које наглашавају стратешки значај поморске моћи, јер САД гледају на Индо-Пацифик кроз снажно поморско сочиво, понављајући Маханова и Хаусхоферова гледишта (Pelaggi and Termine 2023, 38).

Стратешко ривалство Сједињених Америчких Држава и НР Кине и објашњења његове природе

За разумевање регионалног кинеско-америчког надметања у Индо-Пацифику важно је сагледати какав је, глобално посматрано, општи карактер овог ривалства, који се свакако одражава и на односе двеју држава у региону. Важно је имати на уму да је могућ и обрнути приступ, односно карактер односа између две земље у региону Индо-Пацифика може се пројектовати на њихове односе глобално. Индо-Пацифик може да послужи као концептуални оквир за разумевање промена актуелног глобалног поретка. Ово је посебно важно због тога што је пораст кинеског утицаја, као и напора да регулише економске, безбедносне и политичке токове, највише видљив управо у овом региону, те се на основу њега може претпоставити какав би био кинески приступ и у другим деловима света.

Када се говори о карактеру односа између Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине у међународној арени у анализама, студијама и академској литератури наилази се на различите термине и концепте као што су „компетиција (такмичење) великих сила“, „стратешко

³ Шинзо Абе, бивши јапански премијер, често се наводи као иницијатор концепта који је сада познат као Индо-Пацифик.

такмичење“, „нови хладни рат“, „ривалство великих сила“, „стратешко ривалство“ и други (DiCicco and Onea 2023; Mazarr 2022; Perthes 2020, 5; Winkler 2023). Мајкл Мејзар (Michael Mazarr) разликује општу концепцију такмичења између држава које је својствено реалности светске политике и ривалства као посебне врсте компетиције, односно као „специфично билатерално надметање између супротстављених сила“ (Mazarr 2022, 6). По његовом мишљењу, термин „ривалство“ боље обухвата тренутну динамику надметања између САД и Кине, јер оно имплицира оштрију колизију у којој се приближно једнаки такмаци боре за регионално или глобално лидерство (Mazarr 2022, 10).

С обзиром на то да би Кина и Сједињене Државе потенцијално могле да постану и војни противници, а не само системски такмаци који се боре за статус, неопходно је схватити њихов однос у категоријама стратешког ривалства. И у самим стратешким документима САД-а Кина је означена као „стратешки такмац“. Аста Чада (Ashta Chadha) дефинише стратешко ривалство као: „Експлицитно признато непријатељство између две државе укључене у сукоб због ограничене доступности материјалних/ нематеријалних циљева и интереса, где сваки сукоб карактерише *zero-sum* игра услед елемената међусобне перцепције претње која подразумева јасну идентификацију противника и значајну вероватноћу војног сукоба било које размере“ (Chadha 2023, 270–271).

Стратешко ривалство две државе посебно је видљиво на кинеској поморској периферији, где је оно углавном под утицајем перципираних војних претњи и америчке забринутости у вези са тежњом Кине за доминантним утицајем у (Југо)Источној Азији. Оно је евидентно у Јужном кинеском мору где САД наглашавају неограничен приступ и слободу пловидбе, а што је у сукобу са напорима Кине да успостави зону безбедности и супротстави се могућој интервенцији споља (Rudolf 2020, 6).

Објашњења карактера (природе) односа између два такмаца – САД и Кине – су бројна и ослањају се на концепте настале у оквиру неке од школа мишљења у теоријама међународних односа. Најчешће се у литератури јављају неколико теорија и концепата којима се карактерише овај однос, као што су, на пример, „теорија транзиције моћи“, „теорија хегемонске стабилности“, „Тукидидова замка“, „теорија равнотеже снага“, „безбедносна дилема“ и друге.

Посебно значајна школа мишљења је она која се ослања на тзв. „теорију транзиције моћи“, коју је развио Абрамо Органски (Abramo Organski) (Tammen, Gugler and Lemke 2017). Теорија транзиције моћи по којој неке земље у свом развоју могу надмашити доминантне глобалне силе, што доводи до појаве две категорије сила: *status quo* силе, које су задовољне постојећим међународним нормама и ревизионистичке силе које желе да

промене глобални поредак како би га ускладиле са својим интересима. Гледано кроз ову призму Кина се сматра растућом силом која потенцијално доводи у питање хегемонију САД, иако има и оних мишљења која оспоравају статус Кине као ревизионистичке силе (Rigger and Montagne 2023, 41–42). Стабилност међународног система може бити доведена у питање ако се владајућа сила и сила у успону покажу неспособним да постигну договор о управљању и вођству у међународном систему (Rudolf 2020, 9). Могућност избегавања сукоба током ове транзиције моћи може да зависи и од способности Сједињених Држава да одрже своју позицију водеће силе и реше потенцијално незадовољство Кине. Међутим, како се Сједињене Државе и Кина приближавају једнакости у моћи, надметање за превласт ће се појачати. У таквим околностима, сила у успону (Кина) може тражити да постане доминантна сила, док тренутно доминантна сила (Сједињене Државе) може искористити прилику да победи у сукобу док је још јача. У сваком случају, најопаснијим интервалом се сматра онај у којем су два кандидата равномерно усклађена у способностима, односно изједначена по моћи (DiCicco and Onea 2023, 19; Goldstein 2007, 648).

„Логика и аргументи транзиције моћи утицали су на бројне сродне теоријске предлоге укључујући Гилпинове хегемонистичке аргументе, Киохејнове либералне аргументе о опадању хегемоније, Најев *status quo* и меку моћ и Алисонов аргумент о вероватној Тукидидовој замци када Кина претекне Сједињене Државе“ (Tammen et al. 2017).

Теорија хегемонске стабилности (Charles P. Kindleberger, Robert O. Keohane, Robert Gilpin, Stephen D. Krasner, John Ikenberry) такође пружа оквир за анализу промене дистрибуције моћи у америчко-кинеским односима. У основи ова теорија сматра да је међународни систем најстабилнији када постоји једна доминантна сила, или хегемон, који успоставља и спроводи глобалне норме и правила. Теорија хегемонске стабилности, дакле, полази од тога да се глобална стабилност најбоље одржава под вођством једне доминантне нације, која обезбеђује колективна добра од користи свим земљама, а то се посебно односи на стабилност и отвореност међународног економског система (Webb and Krasner 1989). Хегемони могу креирати међународне режиме, који су скупови институција, споразума и норми који обезбеђују оквир за сарадњу и стабилност у међународном систему као предвидивог оквира за интеракцију. Чак и када моћ хегемона опада, ови успостављени режими могу наставити да утичу на понашање држава захваљујући уграђеним нормама и правилима (Keohane 1982). Краснер (Krasner) (1976, 321–323) тврди да је кључни фактор који утиче на отвореност система хегемонска воља и способност да обезбеди јавна добра као што су отворена тржишта и трговина заснована на правилима. Теорија сугерише и да стање

еквилибријума постоји када ниједна појединачна држава не сматра корисним да оспори постојећи међународни систем. Ову стабилност одржава моћ хегемона и бенефиције које пружа другим актерима кроз успостављене међународне режиме. Међутим, растуће силе могу пореметити ову равнотежу ако уоче прилику да преобликују систем у складу са својим интересима. Ово може довести до конкуренције и потенцијалног сукоба јер растућа сила изазива доминантну позицију хегемона (Gilpin 1981).

Хегемон, као што су Сједињене Државе у ери после Другог светског рата, имао је користи од система, али је такође сносио и одговорност за одржање поретка. Међутим, како брз економски раст Кине, уз војну експанзију, постаје изазивач доминације САД-а, мења се и динамика моћи између хегемона у опадању и изазивача у успону наглашавајући потенцијал за сукоб током транзиције моћи. И Икенбери (John Ikenberry) сугерише да растуће силе, попут Кине, представљају претњу поретку који предводе САД и да то има убедљиве подстицаје за њих да подржавају регионалне и глобалне регулативе и институције. По њему, јачање регионалних мултилатералних институционалних оквира у источној Азији може послужити америчким трајним интересима као хегемона у односу на Кину (Ikenberry 2005, 149). Миршајмер (John Mearsheimer) сматра да ће се Кина усмерити првенствено на то да постане регионални хегемон, односно да ће се понашати слично као и САД у успостављању доминације западном хемисфером. Он, дакле верује да ће она настојати да доминира азијскопацифичким регионом, да максимизира јаз у моћи са својим суседима (Индија) у своју корист, да диктира прихватљиво понашање суседним земљама, да потенцијално поврати Тајван и потисне Сједињене Државе из региона како би успоставила сопствену регионалну хегемонију (Mearsheimer 2010, 389–391).

Грејам Алисон (Graham Allison) творац је кованице „Тукидидова замка“, која истражује идеју да су Сједињене Државе и Кина на путу сукоба због Тукидидове замке, историјског обрасца у којем сила у успону, у овом случају Кина, прети да измести успостављену силу са њене позиције хегемона, у овом случају САД, што за последицу има ратни сукоб. За њега, међутим, развој догађаја са таквим исходом није изванредан, јер се замка ипак може избећи (Rigger and Montagne 2023, 40–41). Кинески председник Си Ђинпинг (Xi Jinping) у својим изјавама директно је помињао концепт „Тукидидове замке“, наглашавајући да је сарадња императив како би се спречило упадање у њу (наведено према Yuan 2018).

Из другог угла, теорија равнотеже снага поставља да је најстабилније стање у међународним односима еквилибријум, где постоји приближно једнака расподела снага међу великим силама. Насупрот томе, неравнотежа, где једна велика сила обезбеђује себи способности које

превазилазе друге и тражи доминацију, сматра се најнеизвеснијим стањем. Као одговор на такве претње хегемонијом, друге велике силе се ангажују у балансирању како би биле противтежа хегемону. Оваква настојања за доминацијом најјачих сила у систему наилазе на отпор супротстављених коалиција других великих сила, што доводи до поновног успостављања равнотеже. Према овој перспективи, растућа неравнотежа моћи међу великим силама појачава конкуренцију, док је равномернија расподела моћи умањује (DiCicco and Onea 2023, 16–17). Како Дићико и Онеа (2023, 18–19) наводе, теорија равнотеже снага сугерише да је униполарност, коју карактерише значајна неравнотежа моћи са једном доминантном државом, инхерентно нестабилна јер има тенденцију да изазове такво понашање других великих сила које би подразумевало уравниотежавање. У контексту Сједињених Држава као једине суперсиле, до овог балансирања може доћи кроз јачање војних способности и формирање антиамеричке коалиције. Међутим, балансирање у униполарности може имати и суптилније облике као што је „меко балансирање“, где велике силе ускраћују подршку америчким иницијативама, поткопавају њен легитимитет у међународним форумима попут Уједињених нација или оснивају организације које би потенцијално могле да служе као платформе за антиамеричку сарадњу, попут Шангајске организације за сарадњу.

Други концепт долази из корпуса дефанзивног реализма по коме се акценат ставља на безбедност као примарног покретача у међународним односима, наглашавајући „безбедносну дилему“ (Liff and Ikenberry 2014), по којој се одбрамбене акције погрешно тумаче као офанзивне намере, што доводи до циклуса међусобне несигурности (Rigger and Montagne 2023, 42–43). Тежња сваке стране ка већој безбедности на крају ствара више несигурности на обе стране (Paul and Overhaus 2020, 20). Према Питеру Рудолфу (Peter Rudolf) безбедносна дилема је та која обликује структуру односа Кине и САД, још од Тајванске кризе средином деведесетих година, јер су две државе поново почеле да се гледају очима војних противника и усклађивали своје даље деловање по томе (Rudolf 2020, 10). Однос Кине и САД-а може се посматрати са позиција класичне безбедносне дилеме, где Кина шири радијус свог деловања прелазећи поступно са доктрина одбране обала до активне поморске одбране, док, с друге стране, Сједињене Државе растуће војне капацитете Кине виде као претњу њиховим војним базама на Пацифику, као и систему безбедносних партнерстава у Индо-Пацифику (Perthes 2020, 6). Из ових перспектива, америчко-кинеско стратешко ривалство у Индо-Пацифику може се схватити као борба за моћ између две велике силе које теже да максимизирају сопствену безбедност и просперитет, јачањем утицаја и доминације у региону, док свака своје активности перципира као

мирољубиве и дефанзивне, а понашање и намере друге стране тумачи као агресивне и офанзивне.

Са кинеске стране долази концепт „нова врста међународних односа“ по коме свака страна мора поштовати језгро националних интереса друге стране (за Кину су то безбедност, суверенитет и развој) и који се дефинише у *win-win* категоријама, иако је јасно да и у Кини постоје они који однос између растућих и опадајућих сила виде као неизбежну игру са *zero-sum* исходом, али и да кинеска и америчка влада носе одговорност да спрече избијање сукоба у таквим околностима (Günther and Wacker 2020, 13). У Мејзаровој анализи кинеског погледа на ривалство истиче се да Кина доживљава конкуренцију са Сједињеним Државама као природни и кључни аспект међународне политике и првенствено настоји да оствари своје циљеве невојним средствима – економијом и дипломатијом. Међутим, то не искључује могућност рата, посебно уколико се покаже да се не могу постићи циљеви, попут стицања контроле над Тајваном, на мирољубив начин (Mazarr 2022, 26-30).

Они који се у разумевању кинеско-америчког стратешког ривалства ослањају на аргументе теорије транзиције моћи обично полазе од премисе да је Кина, мање-више, незадовољна међународним поретком који одражава хегемонију САД и да је ревизионистичка сила. С друге стране, поједини аутори истичу да Кина свој однос са Сједињеним Државама сматра најважнијим у постхладноратовској ери, посматрајући га као интегрални део својих свеобухватних циљева модернизације и развоја. Док даје предност економској и политичкој интеграцији у међународни систем који предводе САД ради мирног успона и глобалног утицаја, Кина такође наглашава потребу да брани свој суверенитет и кључне интересе. Овај приступ подразумева сарадњу са Сједињеним Државама све док се поштују њени суштински интереси, уз истовремено одржавање будности у случају потенцијалних претњи њеној националној безбедности и развоју (Wu 2020, 35–37).

Швелер (Randall Schweller) и Пу (Xiaoyu Pu) сугеришу да се Кина инхерентно не противи поретку заснованом на правилима, већ оспорава доминацију америчке хегемоније унутар њега. Кина дакле не жели да уруши поредак већ да добије признање својих права и престижа у оквиру система. Кинеске притужбе на систем првенствено потичу од перципираних неправди унутар постојећег поретка, наглашавајући њену жељу за стабилним мултилатералним системом у коме ће имати већу заступљеност и утицај (наведено према Mazarr, Heath and Stuth Cevallos 2018, 84–88).

Димензије и покретачи кинеско-америчког стратешког ривалства у Индо-Пацифику

Стратешко ривалство Кине и САД-а одредили смо као билатерално надметање и супарништво које у својој основи пре свега има регионални обухват, односно представља стратешки ривалитет око регионалног статуса доминантне силе, док су његове импликације глобалног домета. Индо-Пацифик је регион који се сматра језгром овог ривалства.

Однос између Сједињених Држава и НР Кине је од 1971. године прошао кроз неколико различитих фаза. У првом периоду од 1971. до 1989. године обе нације су имале заједнички интерес у супротстављању Совјетском Савезу, тако да је посета председника Ричарда Никсона (Richard Nixon) Кини 1972. године означила значајан помак у њиховим односима. САД и Кина успоставиле су ограничене дипломатске и економске везе, али идеолошке разлике и питање Тајвана су и даље главне тачке спора. Након овог периода, од 1990. до 2007. године уследила је фаза током које се Кина појављује као сила у успону, што је довело до сложених и понекад напетих односа између две земље. Како је кинеска економска и војна моћ расла, САД су почеле да гледају на то са све већом забринутошћу. Упркос растућим тензијама, економске везе између САД и Кине постају све више развијене. Трећа фаза, која је почела 2008. године, означила је почетак ривалства великих сила између Сједињених Држава и Кине. Глобална финансијска криза 2008. и континуирани економски и војни успон Кине додатно су убрзали перцепцију растућег диспаритета моћи. У овој фази лансирана је иницијатива као што је *QUAD*, извршена је концептуализација Индо-Пацифика, као што је и започет процес раздвајања (*decoupling*) економија две земље, одражавајући интензивирање конкуренције и стратешког маневрисања између две велике силе (Chadha 2023, 274–278).

Криза у Тајванском мореузу 1996. године била је катализатор значајне промене у безбедносној динамици региона, што је навело Кину да да приоритет супротстављању потенцијалној америчкој интервенцији у сукобима који су кључни за њене националне интересе. Ово је довело до значајног војног јачања Кине и реципрочних напора САД да се супротставе уоченој кинеској асертивности, постављајући терен за даље супарништво.

У Сједињеним Државама успон Кине све више се види као опасност за њену властиту доминантну позицију у међународном систему. Стратешки документи америчких администрација описују Кину као суштински ревизионистичку силу која тражи регионалну хегемонију у Индо-Пацифику и евентуалну глобалну превласт и доминацију (Xinbo 2019). Стратешки ребаланс или заокрет ка Азији ("*Pivot to Asia*") започет под

Обамином администрацијом имао је за циљ да помери фокус САД-а на Индо-Пацифик, тренд који су наставиле и касније администрације. Трампова администрација заузела је одлучнији став према Кини, означавајући је као стратешког конкурента и предузимајући мере да се супротстави њеном утицају у региону. Бајденова администрација је реафирмисала Индо-Пацифик као фокус америчких националних интереса, наглашавајући континуирано ангажовање и посвећеност регионалној стабилности (Pelaggi and Termine 2023, 37). Кинески званични документи такође наглашавају да је геостратешки гледано азијскопацифички регион за Кину од суштинског значаја за очување њених националних интереса (Nam Tien and Thu Trang 2023).

Промене у геостратешким перспективама значајно су обликовале ток односа САД-а и Кине. У почетку, кинески нагласак на унутрашњем развоју и стабилности, те њеном непосредном окружењу, у комбинацији са перцепцијом САД о ограниченој претњи од Кине у Индо-Пацифику, одржавао је релативно стабилне билатералне везе. Међутим, све већи фокус Кине на маритимним аспектима и њена све већа забринутост за економске и безбедносне интересе, посебно на отвореном мору, навели су Кину да америчку морнарицу посматра као значајну баријеру. Истовремено, Сједињене Државе су почеле да са већом озбиљношћу разматрају ширење војних капацитета и намере Кине (Scobell 2020, 2). Геополитичка димензија ривалства усредсређује се пре свега на стратешки значај кључних географских тачака у индопацифичком региону. Конкретно, Кина се у великој мери ослања на морске путеве као што су Јужно кинеско мора, Малајски мореуз, Индијски океан, Арапско море и Персијски залив. Индијски океан је добио стратешки значај за Кину због све веће трговине, транспорта енергије и инвестиционих активности, што одражава њене све веће економске везе са регионом. Ове руте олакшавају транспорт енергетских ресурса, посебно нафте и гаса из региона богатих ресурсима до Кине, одржавајући њен економски раст. Рањивост ових рута и потенцијалне блокаде од стране америчке или индијске морнарице подстичу напоре Кине да шири капацитете своје морнарице, с једне стране, али и да врши диверсификацију извора енергије, транспортних рута, као и региона из којих набавља ресурсе, с друге стране (Wiśniewski 2023, 183).

Економска димензија односа Кине и Сједињених Америчких Држава у Индо-Пацифику има значајне импликације по њихово стратешко ривалство у региону, али и глобално. Кинески економски успон и њен технолошки напредак један су од основних покретача супарништва, што је Кину позиционирало као главног изазивача Сједињеним Државама, посебно у погледу инвестиција, трговине и економског раста.

Један од кључних аспеката овог (гео)економског регионалног ривалства је надметање за утицај кроз развој инфраструктуре и јачање инвестиција. Кина је стога постала један од главних економских конкурената у индопацифичком региону кроз масивне инвестиционе подухвате, зајмове, трговинске споразуме и иницијативе за развој инфраструктуре, с циљем ширења економског утицаја и веће економске интеграције различитих подрегиона Индо-Пацифика са кинеском економијом (Kim 2019).

У циљу промовисања алтернативних економских пројеката и активног супротстављања економском утицају Кине, Сједињене Америчке Државе покренуле су бројне иницијативе. Индопацифички економски оквир за просперитет покренут је 2022. године као нови оквир за економску сарадњу са партнерима у региону, са сличним намерама које је имало и Транспацифичко партнерство (TPP) (Rigger and Montagne 2023, 36). Фокусира се на области као што су промовисање отворених тржишта и слободне трговине, отпорност ланца снабдевања, чиста енергија и друге, а с циљем успостављања високог стандарда у обављању економских пракси. САД су, заједно са Г7, покренуле и иницијативу *Build Back Better World* за решавање инфраструктурног јаза у региону, нудећи алтернативу кинеској Иницијативи „Појас и пут“ путем транспарентног, висококвалитетног развоја инфраструктурних пројеката. Његов географски опсег креће из Латинске Америке и Кариба до Африке и Индо-Пацифика (Sachdeva 2023, 164).

Кина је кроз Иницијативу „Појас и пут“ значајно проширила свој економски утицај у индопацифичком региону кроз инфраструктурне пројекте и трговинске споразуме. Иницијатива се састоји од две главне компоненте: Економског појаса Пута свиле, који се фокусира на инфраструктуру копненог транспорта и Поморски пут свиле 21. века, који има за циљ да унапреди поморску трговину и повезаност између Кине и југоисточне Азије, Африке и других региона, при чему развој лука и пловних путева игра кључну улогу у олакшавању економске сарадње и трговине. Поред тога, Иницијатива настоји да успостави различите коридоре копненог транспорта како би промовисала трговинску и економску интеграцију међу земљама учесницама, укључујући шест примарних економских коридора као што су коридор Кина–Индокинеско полуострво, Кина–Пакистан и коридор Бангладеш–Кина–Индија–Мјанмар, који више није део Иницијативе, а то су сада Кина–Мјанмар економски коридор и Непал–Кина трансхimalајска мултидимензионална мрежа повезивања. Поред тога, Кина има за циљ да развије „плави економски пролаз“ који сеже у Тихи океан, ширећи свој економски утицај јужно од Јужног кинеског мора. (Pelaggi and Termine 2023, 42; Sachdeva 2023, 156–157) .

Економска експанзија Кине подстакла је широку повезаност између ње и њених суседних региона, па су многе азијске нације укључене у регионалне и глобалне ланце вредности који обухватају Кину или који крећу из ње. Поред тога, она се овде јавља и као један од највећих зајмодаваца (Pelaggi and Termine 2023, 35). Кина је почела да повећава свој економски отисак у Индијском океану, а унутар Јужне Азије инвестирала је у бројне стратешке луке у Бангладешу, Пакистану, Шри Ланци и Мјанмару, док је од неких добила дозволу да њима управља и до 99 година (Sachdeva 2023, 165–166).

У 2019. години Сједињене Америчке Државе, Јапан, Аустралија, Уједињено Краљевство и Шпанија су заједнички покренуле *Blue Dot Network*, с циљем подршке одрживим инфраструктурним пројектима кроз ригорозне процесе ревизије и сертификације у складу са међународним стандардима. Мрежа има за циљ да успостави своју сертификацију као универзално признати симбол транспарентних, тржишно вођених, еколошки и друштвено одрживих инфраструктурних пројеката у складу са Париским споразумом (Sachdeva 2023, 160; U.S. Department of State 2024a).

Кина такође врши свој утицај у оквиру успостављених регионалних институција, активно се ангажујући у постојећим економским и политичким форумима, као што су Самит Источне Азије, АПЕС, СИСА и Регионални форум АСЕАН-а, АДММ+. У 2010. години успостављена је и Кина-АСЕАН Зона слободне трговине. С друге стране, *Quad* нације представиле су две иницијативе – *Quad Investors Network*, чији је циљ подстицање заједничких улагања у технологије као што су вештачка интелигенција, полупроводници и 5Г мреже и *Quad Infrastructure Partnership*, која се фокусира на процену регионалних инфраструктурних потреба и залагање за развој инфраструктуре, наглашавајући важност транспарентности у пракси кредитирања и поштовања међународних правила за земље кредиторе (U.S. Department of State 2024b).

Ривалство између САД и Кине има шире импликације и по регионалну безбедност. Као две највеће економије и војне силе у региону, њихов однос значајно утиче на постојеће безбедносне дилеме у самом Индо-Пацифику (Liff and Ikenberry 2014). Према Скобелу (Andrew Scobell) концепт Индо-Пацифика представља више од прости географске експанзије азијскопацифичког региона – он означава промену у суштини и сврси азијског регионализма, који од оног ранијег, који је био вођен економском логиком, сада постаје вођен безбедносном. Заговорници Индо-Пацифика, укључујући Аустралију, Индију, Јапан и САД, првенствено су мотивисани бојазнима у вези са модернизацијом кинеске морнарице и ризиком од озбиљнијих безбедносних изазова, као што су спорови око морских путева и територијалне претензије Кине. Као одговор, ове земље настоје да прошире азијскопацифички регион како би

укључиле нове безбедносне партнере, посебно Индију, као средство за противтежу кинеској поморској моћи, сматра Скобел (Scobell 2020). Како то други аутори виде, заправо је дошло до конвергенције економске и безбедносне димензије ривалства (He 2018).

Еволуција става Кине према региону је током времена претрпела значајне промене (видети Stekić 2023). У почетку, Кина је давала приоритет својим унутрашњим питањима подстичући стабилне односе са суседним државама и САД. Међутим, 2010-их, она је почела да показује асертивније понашање у Источном кинеском и Јужном кинеском мору, користећи своје поморске и копнене снаге да успостави контролу над спорним територијама, што је подразумевало и изградњу вештачких острва у овим водама (Sun 2019, 17–29). Најзначајнија реакција Сједињених Америчких Држава била је демонстрација слободе пловидбе позивајући се на међународно право, посебно Конвенцију Уједињених нација о праву мора (UNCLOS). Америчка морнарица спровела је бројне такозване *Freedom of Navigation Operations* у Јужном кинеском мору, доводећи у питање територијалне претензије Кине око острва као што су Спратли и Парацелска острва.⁴ Ове операције подразумевају бродове америчке морнарице који плове у кругу од 12 наутичких миља од острва на које се полаже право, демонстрирајући своје право на слободну пловидбу у складу са UNCLOS (Mongilio 2023; Wiśniewski 2023, 190).

Током овог периода, Кина је у дискурс увела и такозвани нови азијски концепт безбедности, залажући се за то да азијске нације самостално управљају својим пословима и безбедношћу, доводећи у питање постојећи безбедносни поредак у Индо-Пацифику који подржавају САД, с циљем успостављања таквог безбедносног оквира који би био без хладноратовских савеза и војних блокова, залажући се за већу аутономију азијских земаља (Li 2020, 180; Pelaggi and Termine 2023, 43). То је подразумевало концепт „азијске колективне безбедности“, као инклузивни приступ безбедности, заснован на „азијским вредностима“, упоређујући га са перципираном ексклузивношћу концепта Индо-Пацифика (Ogden and Jones 2023, 351).

Кина убрзано модернизује своје војне капацитете, укључујући развој напредних поморских и ваздухопловних средстава, балистичких пројектила и сајбер способности. Ово војно јачање има за циљ да повећа способност Кине да пројектује моћ и одврати потенцијалне противнике, укључујући Сједињене Државе, посебно у индопацифичком региону. У

⁴ Поред тога, САД су прогласиле да острва Сенкаку/Диаоју потпадају под билатерални одбрамбени споразум са Јапаном, што значи да би потенцијални војни сукоб између Кине и Јапана могао да „увуче“ и САД у сукоб. Кина ова острва сматра делом своје територије (The State Council Information Office of the People’s Republic of China 2017).

том контексту, Кина пролази кроз транзицију са одбране обала на „активну одбрану“. То пре свега подразумева контролу простора унутар „првог ланца острва“, који обухвата Жуто море омеђено Корејом и Јапаном, западни део Источног кинеског мора са Тајваном и Јужно кинеско море, ослањајући се на *anti-access/area denial* (A2/AD) стратегију, која има за циљ да омета потенцијалну америчку војну интервенцију ограничавањем слободе кретања америчких снага у западном Пацифику (Wiśniewski 2023 188–189). Кинеска војна стратегија укључује, дакле, развој значајних капацитета за пројекцију моћи. Ова стратегија подразумева изградњу поморских снага способних да пројектују моћ и изван такозваног „другог ланца острва“ у западном Пацифику. Поред тога, Кина има за циљ да успостави тзв. „плаву морнарицу“ која би могла да делује у Арапском мору и Индијском океану (Mearsheimer 2010, 384).

Са друге стране, Сједињене Америчке Државе одржавају значајно војно присуство у индопацифичком региону што подразумева распоређивање поморских и ваздухопловних снага и војних база широм региона. Један од централних стубова америчке индопацифичке стратегије јесте јачање безбедносних партнерстава у региону. Ово укључује јачање постојећих као што су они са Јапаном, Јужном Корејом, Аустралијом и Филипинима, као и неговање партнерстава са растућим регионалним силама попут Индије (The White House 2022). Кроз ова партнерства, САД имају за циљ да унапреде колективну безбедност, одврате потенцијалне противнике и промовишу регионалну стабилност. Кључне иницијативе укључују трилатерално безбедносно партнерство „АУКУС“ и Квадрилатерални безбедносни дијалог, QUAD. АУКУС је основан 2021. године и укључује Аустралију, Сједињене Државе и Уједињено Краљевство. Фокусира се на дубљу размену информација и технологије, као и интеграцију науке, технологије и индустрије у области безбедности и одбране (U.S. Department of Defense 2023). Првобитно усмерен на јачање војних способности Аустралије, посебно као одговор на кинеску асертивност, он такође сигнализира посвећеност САД-а јачању савеза у региону усред растућег ривалства са Кином. Кина је критиковала овакво удруживање као неодговорно и дестабилизирајуће, сматрајући га делом стратегије њеног обуздавања.⁵ Квадрилатерални дијалог обухвата Аустралију, Индију, Јапан и Сједињене Државе и иако је настао раније, свој пуни замах добија од 2017. године. Сматра се да је примарни циљ ове иницијативе да се уравнотежи растућа моћ Кине кроз сарадњу између четири државе у Индо-Пацифику.

⁵ Поред тога, Кина сматра да је распоређивање система *Terminal High Altitude Area Defence* (THAAD) у Републици Кореји од стране САД-а озбиљно нарушило регионалну стратешку равнотежу и стратешке безбедносне интересе земаља у региону (The State Council Information Office of the People's Republic of China 2019).

(Wiśniewski 2023, 184). У 2020. години *Quad* је проширио дијалог и на Јужну Кореју, Вијетнам и Нови Зеланд, сигнализирајући неформално ширење познато као *QUAD Plus* формат (Kратиук 2023, 257–258).

Закључак

Анализе природе стратешког ривалства између Сједињених Држава и Кине првенствено се ослањају на различите гране реализма у оквиру теорије међународних односа, са фокусом на аргументе и логику теорије транзиције моћи. Са ових становишта, Кина се претежно посматра као ревизионистичка сила, док из сопствене перспективе она себе види као нацију која настоји да обезбеди припадајућу позицију у оквирима међународног поретка, уз признање статуса значајног и утицајног актера. Индо-Пацифик се показао као најважнији регион за концептуализацију овог стратешког супарништва са обе стране.

Прелазак са термина „азијскопацифички“ на „индопацифички“ регион означава концептуалну еволуцију ка свеобухватнијем (гео)политичком, (гео)економском и безбедносном разумевању региона, наглашавајући интеракције и повезаност између Индијског и Тихог океана. Централно за ову реконцептуализацију је препознавање Индијског океана и Пацифика као јединственог и међусобно повезаног подручја. Концепт „Индо-Пацифика“ све више добија на публицитету, пошто је последњих година прихваћен у америчком, јапанском, индијском и аустралијском јавном дискурсу. Међутим, Кина је наставила да фаворизује термин „азијскопацифички“, с обзиром на њену неспремност да усвоји нови концепт кога перципира као суштински усмереног на обуздавање њеног развоја и утицаја у региону. Ово размимоилажење у терминологији наглашава различите стратешке перспективе, при чему концепт „Индо-Пацифика“ посебно истиче безбедносну компоненту.

Индо-Пацифик је постао средиште америчко-кинеског супарништва и централна је тачка њиховог стратешког маневрисања у борби за регионалну позицију хегемона. Успон Кине, а пре свега јачање њене економије и војске, те њен однос са Сједињеним Америчким Државама, постали су централни за геополитичку динамику у Индо-Пацифику, посебно имајући на уму стратешки заокрет Вашингтона ка региону.

Конкурентске визије и циљеви за Индо-Пацифик покрећу такмичење између САД-а и Кине, где америчка индопацифичка стратегија, као стратегија „слободног и отвореног Индо-Пацифика“, одражава њену посвећеност очувању водеће улоге у региону јачањем савезништва и безбедносних партнерстава, ширењем војног присуства, промовисањем економског ангажмана и супротстављањем растућем утицају Кине, док

Кина настоји да прошири своју моћ и утицај, подстакне економску интеграцију региона са њом, ограничи улогу спољних сила и успостави вођство над (Југо)Источном Азијом.

Библиографија

- Chadha, Astha. 2023. "Strategic rivalries in the Indo-Pacific Contest, claims and conflicts", In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 267–289. Oxon and New York: Routledge.
- DiCicco, Jonathan M., and Onea, Tudor A. 2023. "Great-Power Competition". Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Accessed 1 March 2024. <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-756>.
- Gilpin, Robert. 1981. *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goldstein, Avery. 2007. "Power transitions, institutions, and China's rise in East Asia: Theoretical expectations and evidence". *Journal of Strategic Studies* 30 (4–5): 639–682. DOI: 10.1080/01402390701431709.
- Günther, Hilpert H. and Gudrun Wacker. 2020. "Chinese Narratives about the United States". In: *Strategic Rivalry between United States and China: Causes, Trajectories, and Implications for Europe*, edited by Barbara Lippert and Volker Perthes, 12–15. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik and German Institute for International and Security Affairs.
- He, Baogang. 2018. "Chinese Expanded Perceptions of the Region and its Changing Attitudes towards the Indo-Pacific: A Hybrid Vision of the Institutionalization of the Indo-Pacific". *East Asia* 35 (2): 117–132.
- Ikenberry, John. 2005. "Power and liberal order: America's postwar world order in transition". *International Relations of the Asia-Pacific* 5 (2): 133–152. DOI: 10.1093/irap/lci112.
- Jędrzejowska, Karina. 2023. "Political economy of the Indo-Pacific development", In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 51–71. Oxon and New York: Routledge.
- Kai, He, and Mingjiang Li. 2020. "Understanding the dynamics of the Indo-Pacific: US–China strategic competition, regional actors, and beyond". *International Affairs*, 96 (1): 1–7. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iiz242>.
- Keohane, Robert O. 1982. "The Demand for International Regimes". *International Organization*, 36 (2): 325–355.

- Kim, Min-hyung. 2019. "A real driver of US–China trade conflict The Sino–US competition for global hegemony and its implications for the future". *International Trade, Politics and Development* 3 (1): 30–40. DOI: 10.1108/ITPD-02-2019-003.
- Krasner, Stephen D. 1976. "State Power and the Structure of International Trade". *World Politics*, 28 (3): 317–347.
- Kratiuk, Barbara. 2023a. "Introduction". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 1–5. Oxon and New York: Routledge.
- Kratiuk, Barbara. 2023b. "Strategic alliances and alignments in the Indo-Pacific". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 248–266. Oxon and New York: Routledge.
- Le Thu, Huong. 2020. "Southeast Asia and Indo-Pacific Concepts: From Resistance to Reticence to Reaction." *Security Challenges* 16 (3): 53–57.
- Li, Mingjiang. 2020. "Belt and Road Initiative: geo-economics and Indo-Pacific security competition". *International Affairs* 96 (1): 169–187. DOI: 10.1093/ia/iiz240.
- Liff, Adam P. and John Ikenberry. 2014. "Racing toward Tragedy? China's Rise, Military Competition in the Asia Pacific, and the Security Dilemma". *International Security* 39 (2): 52–91. DOI: 10.1162/ISEC_a_00176.
- Mazarr, Michael J. 2022. *Understanding Competition: Great Power Rivalry in a Changing International Order – Concepts and Theories*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Mazarr, Michael J., Timothy Heath, and Astrid Stuth Cevallos. 2018. *China and the International Order*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Mearsheimer, John J. 2010. "The Gathering Storm: China's Challenge to US Power in Asia". *The Chinese Journal of International Politics* 3 (4): 381–396. DOI: 10.1093/cjip/poq016.
- Mongilio, Heather. 2023. "China Protests U.S. South China Sea Freedom of Navigation Operation". US Naval Institute. Accessed 8 March 2024. <https://news.usni.org/2023/03/24/china-protests-u-s-south-china-sea-freedom-of-navigation-operation>.
- Nam Tien, Tran and Nguyen Thu Trang. 2023. "America and China in the Asia-Pacific: A new regional Cold War?". *Cogent Arts & Humanities* 10 (1): 1–9. DOI: 10.1080/23311983.2023.2220215.
- Ogden, Chris, and Catherine Jones. 2023. "Chinese conceptions of the Indo-Pacific: The impact of identity and history". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 343–365. Oxon and New York: Routledge.

- Osiewicz, Przemysław. 2023. "International conflicts in the Indo-Pacific region". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 290–305. Oxon and New York: Routledge.
- Paul, Michael and Marco Overhaus. 2020. "Security and Security Dilemmas in Sino-American Relations". In: *Strategic Rivalry between United States and China: Causes, Trajectories, and Implications for Europe*, edited by Barbara Lippert and Volker Perthes, 20–24. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik and German Institute for International and Security Affairs.
- Pelaggi, Stefano and Lorenzo Termine. 2023. "Understanding the Indo-Pacific, Geopolitical context". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 29–47. Oxon and New York: Routledge.
- Perthes, Volker. 2020. "Dimensions of Strategic Rivalry: China, the United States and Europe's Place". In: *Strategic Rivalry between United States and China: Causes, Trajectories, and Implications for Europe*, edited by Barbara Lippert and Volker Perthes, 5–8. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik and German Institute for International and Security Affairs.
- Rigger, Shelley and Jamie Rose Montagne. 2023. "US-China Strategic Competition in the Context of the Global COVID-19 Pandemic". In: *China-US Competition Impact on Small and Middle Powers' Strategic Choices*, edited by Simona A. Grano and David Wei Feng Huang, 27–52. Cham: Palgrave Macmillan.
- Rudolf, Peter. 2020. "The Sino-American World Conflict". In: *Strategic Rivalry between United States and China: Causes, Trajectories, and Implications for Europe*, edited by Barbara Lippert and Volker Perthes, 9–11. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik and German Institute for International and Security Affairs.
- Sachdeva, Gulshan. 2023. "Connectivity strategies in the Indo-Pacific and their geopolitical implications". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 154–171. Oxon and New York: Routledge.
- Scobell, Andrew. 2020. "Constructing a U.S.-China Rivalry in the Indo-Pacific and Beyond". *Journal of Contemporary China* 30 (127): 69–84. DOI: 10.1080/10670564.2020.1766910.
- Стекић, Ненад и Ивона Лаћевац. 2023. „Историјска рефлексива о локусу глобалне безбедности – оживљавање Индо-Пацифика“. Међународна политика LXXIV (1187): 7–28. DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_mr.2023.74.1187.1.

- Stekić, Nenad. 2023. *A Hesitant Hegemon: Layers of China's Contemporary Security Policy*. Belgrade: Institute of International Politics and Economics.
- Sun, Xuefeng. 2019. "China's Security Strategy in the Age of US-China Strategic Competition". In: *The Griffith-Tsinghua 'How China Sees the World' – Decoding US-China Relations: Three Perspectives*, edited by Zhou Fangyin, Sun Xuefeng, Kai He And Huiyun Feng. 17–29. Queensland and Beijing: Griffith Asia Institute and Institute of International Relations.
- Sundararaman, Shankari. 2023. "Understanding the Indo-Pacific: Historical context and evolving dynamics". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 11–28. Oxon and New York: Routledge.
- Tammen, Ronald L. Jacek Kugler, and Douglas Lemke. 2017. "Foundations of Power Transition Theory". Oxford Research Encyclopedia of Politics. Accessed 27 February 2024. <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-296>.
- The State Council Information Office of the People's Republic of China. 2017. "White paper on China's policies on Asia-Pacific Security Cooperation". China's State Council Information Office. Accessed 18 January 2024. https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2017/01/11/content_281475539078636.htm.
- The State Council Information Office of the People's Republic of China. 2019. "White paper on National Defence in New Era". China's State Council Information Office. Accessed 9 March 2024. https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html
- The White House. 2022. Indo-Pacific Strategy of the U.S. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>.
- U.S. Department of Defense. 2023. "Partnership Between Australia, U.K. and U.S.". U.S. Department of Defense. Accessed 8 March 2024. <https://www.defense.gov/Spotlights/AUKUS/>.
- U.S. Department of State. 2024a. "Blue Dot Network". U.S. Department of State. Accessed 10 March 2024. <https://www.state.gov/blue-dot-network/>.
- U.S. Department of State. 2024b. The United States' Enduring Commitment to the Indo-Pacific: Marking Two Years Since the Release of the Administration's Indo-Pacific Strategy. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/02/Indo-Pacific-Strategy-Second-Anniversary-Fact-Sheet.pdf>.
- Webb, Michael C. and Stephen D. Krasner. 1989. "Hegemonic Stability Theory: An Empirical Assessment". *Review of International Studies* 15 (2): 183–198.

- Wilson, Jeffrey D. 2018. "Rescaling to the Indo-Pacific: From Economic to Security-Driven Regionalism in Asia". *East Asia* 35 (2): 177-196. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12140-018-9285-6>.
- Winkler, Stephanie Christine. 2023. "Strategic Competition and US-China Relations: A Conceptual Analysis". *The Chinese Journal of International Politics* 16 (3): 333-356. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjip/poad008>.
- Wiśniewski, Rafał. 2023. "Military power as an instrument of international politics in the Indo-Pacific". In: *Handbook of Indo-Pacific Studies*, edited by Barbara Kratiuk, Jeroen J. J. Van den Bosch, Aleksandra Jaskólska and Yoichiro Sato, 175-204. Oxon and New York: Routledge.
- Wu, Chengqiu. 2020. "Ideational Differences, Perception Gaps, and the Emerging Sino-US Rivalry". *The Chinese Journal of International Politics* 13 (1): 27-68. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjip/poz020>.
- Xinbo, Wu. 2019. "Sino-US Strategic Competition and Asia-Pacific Security". In: *CSCAP REGIONAL SECURITY OUTLOOK 2020*, edited by Ron Huisken, Kathryn Brett, Anthony Milner, Ric Smith, Philips Vermonte, and Jusuf Wanandi. 13-15. Council for Security Cooperation in the Asia Pacific.
- Yuan, Yang. 2018. "Escape both the 'Thucydides Trap' and the 'Churchill Trap': Finding a Third Type of Great Power Relations under the Bipolar System". *The Chinese Journal of International Politics* 11 (2): 193-235. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjip/poy002>.

Dragan TRAILOVIĆ

**SINO-US STRATEGIC RIVALRY IN THE INDO-PACIFIC:
COMPETITION FOR REGIONAL LEADERSHIP**

Abstract: The Indo-Pacific, a region of exceptional strategic importance, has become the center of rivalry between the United States of America and the People's Republic of China. Driven by their political, economic, and security interests, both countries are vying for regional dominance. China's growing economic, political, and military power, along with its ambitious "Belt and Road" Initiative, which projects this power regionally and globally, challenges America's long-standing position as the leading power in the Indo-Pacific. Conversely, the United States of America is implementing its Indo-Pacific strategy, which entails maintaining regional hegemony by shaping the regional order and strengthening partnerships. The paper deals with the conceptualization of the Indo-Pacific and character, as well as the basic dimensions and drivers of the Sino-American strategic rivalry in the region, providing an overview of its (geo)political, (geo)economic, and security aspects.

Keywords: strategic rivalry, regional leadership, Indo-Pacific, Asia-Pacific, People's Republic of China, United States of America.